

Spojrzenie na wrześniowe niebo

"Gdy wrzesień z pogodą zaczyna, zwykle przez miesiąc pogoda trzyma"

To przysłowie budzi w nas nadzieję, iż po ciepłym, chwilami gorącym, ale i mokrym lecie, czekać nas będzie czas pięknej, stabilnej i prawdziwie jesiennej pogody. Wrzesień, poza wydarzeniami historycznymi, związany jest z powrotem dzieci i młodzieży do zapowiadanych, jeszcze końcem czerwca, nowo zreformowanych szkół, zaś na niebie, to okres równowagi między długością dnia i nocy. Te ostatnie, są już coraz dłuższe i często bezchmurne, co sprzyja obserwacjom astronomicznym. Wiele ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na wrześniowym niebie. Postarajmy się w tym celu koniecznie wykorzystać, z dala od miejskich świateł, jakiś wolny wieczór lub wczesny ranek, aby chociaż przez chwilę spojrzeć w rozgwieżdżone niebo, aby podziwiać nawet gołym okiem, Drogę Mleczną czyli naszą **Galaktykę**.

Korzystaliliśmy, na ile to było tylko możliwe, z uroków tegorocznego lata, a tymczasem - ani nie spostrzegliśmy się kiedy - **Słońce** w swej wędrówce po *Ekliptyce* systematycznie podążało ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja - czyli wysokość nad równikiem - malała, a w związku z tym, dni stawały się nieubłaganie coraz to krótsze. Wieczorem 22 września o godz. 22.02, **Słońce** znajdzie się na równiku niebieskim - w punkcie *Wagi* - potem przejdzie z półkuli północnej nieba na południową i tym samym rozpocznie się astronomiczna *Jesień*.

Niezależnie od tego faktu, w Niepołomicach w dniu 1 września, **Słońce** wschodzi o godz. 5.55 a zachodzi o godz. 19.23, natomiast 30 września, wschodzi o godz. 6.39 a zachodzi o 18.20, zatem w ciągu tego miesiąca ubędzie nam dnia w Małopolsce aż o 107 minut! Skutkiem istnienia zjawiska refrakcji w atmosferze ziemskiej - wszystkie obiekty na niebie widzimy wyżej niż są one w rzeczywistości - faktyczne zrównanie długości dnia z nocą będzie dopiero 25 września. Ponadto, w piątek 29 września, planowana jest *Małopolska Noc Naukowców* - będą m. innymi: drzwi otwarte w MOA w Niepołomicach, OA UJ na Bielanach, czy pokazy uruchomienia wahadła Foucaulta ilustrujące rotację Ziemi, w polskim *Panteonie* czyli w kościele św. św. Piotra i Pawła, przy ul. Grodzkiej w Krakowie (początki prelekcji o godz. 19, 20 i 21). Oby tylko dopisały nam wtedy humory, a przede wszystkim pogoda obserwacyjna.

Jeśli chodzi o stan aktywności magnetycznej naszej gwiazdy, to w tym miesiącu, podobnie jak to było w sierpniu, możemy się spodziewać małej ilości plam, pochodni, czy protuberancji. Mogą się jednak zdarzyć rozbłyski rentgenowskie i wyrzuty plazmy ze **Słońca** w przestrzeń międzyplanetarną, szczególnie w połowie września, które mogą manifestować się u nas w postaci zorzy polarnej.

Ciemne, bezksiężycowe noce, dogodne do obserwacji astronomicznych, wystąpią na przełomie drugiej i trzeciej dekady września, bowiem **Księżyc** rozpocznie ten miesiąc po pierwszej kwadrze podążając do pełni, która przypadnie w dniu 6.IX. o godz. 09.03, ostatnia kwadra będzie 13.IX. o godz.08.25, nów 20.IX. o godz.07.30 i pierwsza kwadra 28.IX. o godz.04.54. **Księżyc** znajdzie się w perygeum (najbliżej **Ziemi**) 13.IX. o godz.18, a w apogeum (najdalej od nas) będzie **Srebrny Glob** 27.IX. o godz.09. Natomiast na dwa dni przed nowiem 18.IX., **Księżyc** zakryje w kolejności: **Wenus**, **Marsa** i **Merkurego** oraz *Regulusa*, najjaśniejszą gwiazdę w konstelacji *Lwa*. U nas, nad ranem 18.IX., widoczne będą tylko ich zbliżenia na niebie.

Jeśli chodzi o planety, to **Merkurego** możemy obserwować bardzo nisko nad horyzontem porannego nieba od 4.IX. do 28.IX., wcześniej i potem kryje się on w promieniach **Słońca**. Najlepsze warunki do jego obserwacji będą w połowie września, bowiem 12.IX. będzie kątowno najdalej od Słońca (18 stopni elongacja zachodnia). **Wenus**, jako *Jutrzenka*, króluje nisko na wschodnim niebie, poprzedzając o godzinę wschód **Słońca**, a z upływem dni, będzie dostępna coraz niżej nad horyzontem. Czerwonego **Marsa**, też będzie można obserwować na porannym niebie, ale którego znajdziemy dopiero od drugiej dekady w gwiazdozbiorze *Lwa*. **Jowisz**, gości w gwiazdozbiorze *Panny*, a dostrzeżemy go nisko nad zachodnim horyzontem. Ponadto w dniu 5.IX. zbliży się do najjaśniejszej gwiazdy w tym gwiazdozbiorze - *Spiki*. Natomiast **Saturn**, przystrojony w pierścienie, świeci na tle gwiazdozbioru *Wężownika*, a dostrzeżemy go przez cały miesiąc na wieczornym niebie, aż do północy. W dniu 27.IX. do planety zbliży się na odległość 3 stopni **Księżyc**, będący w pierwszej kwadrze. **Uran** będzie widoczny prawie przez całą noc w gwiazdozbiorze *Ryb*, bowiem w dniu 19.X. będzie w opozycji do **Słońca**. Natomiast w gwiazdozbiorze *Wodnika*, przez całą noc można obserwować **Neptuna**, który 5.IX. będzie w opozycji, ale do jego obserwacji trzeba się już posłużyć chociażby małą lunetką.

Aby obserwować **Księżyc** i jego zbliżenia do planet, najłatwiej będzie skorzystać z lunet Młodzieżowego Obserwatorium Astronomicznego w Niepołomicach, mieszczącego się przy ul. Mikołaja Kopernika 2 (tel. 12-281-15-61) - szczególnie polecam *Małopolską Astronomiczną Noc* 29 września, bowiem wtedy znajdziemy się szczęśliwie niemal u progu października, okresu - miejmy nadzieję - prawdziwie *Babiego Lata* i rozpoczynającego się nowego roku akademickiego. Na zakończenie zapamiętajmy staropolskie przysłowie:

"Wrzesień przynosi nam w darze Jesień"